List 31. **NOVICE** Tečaj XXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 3. avgusta 1870.

Gospodarske stvari.

Postava o varstvu zemljiških pridelkov

proti škodi gosenic, hroščev in drugih škodljivih mrčesov. *)

§. 1. Vsi posestniki, vživalci in najemniki zemljišč so dolžni, do konca meseca marca vsacega leta ali v obroku, ki ga občinski predstojnik podaljša toda le do konca aprila meseca, svoje sadno in lepšavno drevje, grmovje, seči, lesene vrtne plotove in hišne stene, na vrtih in vinogradih, na polji in na travnikih očistiti zapredenih gosenic, mrčesjih jajic in zapredkov (ličin), in sežgati ali kakor si bodi pokončati nabrana gosenčja gnjezda in jajca.

Prav tako so gosenice, ako se spomladi pokažejo na drevji, grmovji in rastlinji, kakor tudi zapredki pokončati v obroku, kterega ima občinski predstojnik vsako leto postaviti z javnim razglasom (10. §.)

Kedar se drevesa, ki so jih napadle gosenice, posekajo, ali kedar se veje, ki so jih napadle gosenice, odsekajo, tedaj se te ne smejo pustiti v tem stanu ležati, ampak morajo se ali gosenice obrati od njih ali precej sežgati.

§. 2. Iste osebe (1. §.) so dolžne, gosenice, puže in zapredke druzih nego v 1. §. imenovanih škodljivih mrčesov, kakor te, ako se v kterem času koli na njivah in travnikih v veliki večini prikažejo in škodo delajo, pokončati v obroku, ki ga občinski predstojnik določi v javnem razglasu.

V teh primerljejih je občinski predstojnik dolžan, o pravem času objaviti potrebna vodila in naredbe; on ima pa tudi pravico, zahtevati vsakovrstna silna dela, ki so potrebna, da se odvrne nagla nevarnost in na to delo poklicati vsacega za-nje sposobnega občana.

V vseh onih primerljejih pa, v kterih za odvrnjenje nevarnosti ne zadostujejo občinske moči, mora občinski predstojnik brez odloga to naznaniti politični okrajni gospôski.

§. 3. Prav tako morajo te osebe (1. §.) hrošče (kebre), dokler letajo, v obroku, ki ga postavi občinski predstojnik, od svojega sadnega in lepšavnega drevja, lepšavnih grmov in drevorednih dreves, potem od drevja ob gozdnih robéh v istih primerljejih, kjer je tega treba zarad bliže, vsaki dan, zlasti v zaranih urah, otresati in pokončavati ali obračati kmetijstvu na korist.

Na polji se morajo črvi (podjedi, ogrci) pri oranji ali kopanji zemlje precej za plugom, motiko ali lopato pobirati in koj pokončati.

§. 4. Občinski predstojnik mora paziti na to, da vsi posestniki, vživalci in najemniki na tanko spolnujejo svoje dolžnosti (1—3. §.).

Kjer ni poljskega čuvaja, mora občinski predstojnik za dotični čas najeti enega ali več nadzornikov, kteri se, ako bi treba bilo, plačajo iz občinske blagajnice.

V vseh primerljejih, kjer se pobiranje gesenčjih zapredkov najdalje do konca meseca marca vsakega leta, ali splošnje obiranje gosenic o kterem koli času ukazano, ali pokončavanje hroščev in podjedov (črvov) ali drugih rastlinam škodljivih mrčesov opusti določenega časa, mora se to storiti na obotavljavčeve stroške.

§. 5. Vrh tega mora občinski predstojnik obotavljavcem naložiti globo od 1 do 10 goldinarjev, in če se to ponovi do 20 gold., ktera se plača v občinsko blagajnico, ali če kdo ne more plačati globo, kaznovati ga z zaporom od 12 ur do 4 dni.

§. 6. Kazenska obsodba se stranki ali pismeno pošlje, ali pa se jej vpričo dveh prič ustmeno naznani v občinski pisarnici. V tem primerljeji morate to naznanilo in dan, kteri se je to zgodilo, priči potrditi na kazenski obsodbi.

§. 7. Pritožbe zoper kazensko obsodbo občinskega predstojnika, ktere se morajo v 8 dneh po naznanilu ali izročilu kazenske obsodbe pismeno ali ustmeno vložiti pri občinskem predstojniku, se pošiljajo do politične okrajne gosposke. Zoper dve enako glaseči obsodbi ni nobene daljne pritožbe.

§. 8. Drevje, grmovje in seči, ki na svetu, ki je občinska lastina in ga občina tudi obdeluje, ali na javnih potih ali njihovih robeh stojé, mora občina na svoje stroške očistiti gosenic in hroščev.

§. 9. To postavo mora občinski predstojnik dvakrat na leto, in sicer v začetku meseca februarja razglasiti ter ali o isti ali o drugi priliki na tanko na znanje dati obrok za posamna opravila.

§. 10. Političnim okrajnim gosposkam je dolžnost, paziti o tem ter se prepričati, da občine njihovega okraja na tanko spolnujejo določbe te postave.

§. 11. Če občina ne izvršuje te postave, ali če taista ne spolnuje dolžnosti, ki jih ima kot posestnica (8. §.), tedaj ima politična okrajna gospôska na njene stroške preskrbeti potrebno pomoč.

Opuščenje dolžnosti, ktere ta postava nalaga občinskemu predstojniku, politična okrajna gosposka kaznuje z globo od 10—20 gold., in ta globa se plača v občinsko blagajnico.

§. 12. C. kr. žandarmerija, cestni in gozdni nadzorniki so dolžni vsak prestopek te postave, ki ga izvedó, občinskemu predstojniku, in če je ta sam česa kriv, politični okrajni gosposki ovaditi.

§. 13. Vse druge določbam te postave nasprotujoče postave, ukazi in veleve zgubé svojo veljavo.

*) Veljavna za vojvodstvo Kranjsko, potrjena po ces. sklepu od 17. junija 1870.

Rege ali žabe in krastavice dobrotnice kmetijstvu.

Prebravši naslov se bode marsikdo namuzal, češ, ta pa je že prazna; da nam žabe in krastavice polje poškodujejo, to vé pri nas že davno vsak kmet.

Gotovo ne bode tedaj odveč, ako spregovorimo o tem ter ovržemo napačno in krivo mnenje, opiraje se na postave natorne in posledke ali izide iziskovanj.

Vse žabje pleme živí se edino le od živali. Da je to resnica, spričuje že sklad njihovega telesa, kteri je za rastlinski živež popolnoma neugodna. Dokler žabje živali niso še popolnoma, tedaj še le ličive ali kapeljni ali glavači, jedó majhine, razpadle rastline, toda tačas bivajo še vedno le v vodi, ter s tem, da vodo čistijo, več koristijo nego škodujejo.

Popolnoma izrastle žabe, ktere se živé edino le z malimi živalcami, so pa zeló požrešne, pa zavoljo silo majhnega požiravnika velikih požirati ne morejo.

Kdor je že opazoval drevesno régo, videl je že gotovo, da je veliko mesno muho zopet iz sebe vrgla, ker je požreti ni mogla.

Žabe ali rege imajo sicer zobé, toda le v zgornji premakljivi čeljusti, ktere so tako slabe, da ž njimi še žvečiti, tem manj pa še kaj odgrizniti morejo. Kako bi pa žabe tudi kaj odgrizniti mogle, ker še toliko, kolikor bolha vgrizniti ne morejo. Žabe si svoj živež, na priliko: leteče živali, žužke itd., ktere potem cele požró, skakaje lové; zato imajo dolgi in drobni zadnji nogi. Pa tudi njih usta so posebno spretno za lov in hlastenje ustvarjena. Ko bi pa živele od rastlin, ne bi imele tacih nog, in imele bi trde, namesti mehkih čeljusti.

Pa tudi znotranja njih naprava dostojno razodeva, da žabe so v resnici mesojedci, kajti one imajo le prav kratka, k večemu dvakrat tako dolga čeva, kakor je njih truplo. Žabe pa tudi ne pijejo; dasiravno so v vodi, ne požró ne kapljice vode skozi grlo, kajti žabe nimajo ustnic; njih jeziček je popolnoma priraščen in tudi čeljusti so preširoke. One jemljejo za svoj obstanek potrebno mokroto skozi kožo.

Veliko krivico dela tedaj žabam, kdor jih zatira, ne vedoč, da one kmetovalcu pokončujejo in lové žužke, muhe, komarje, molje, metulje itd., ter mu tako neizmerno koristijo.

Žabe so tedaj kmetovalcem prijatlice in dobrotnice, ne pa sovražnice. Kdor tedaj žabe preganja, ter jih na polji pokončuje, ravná prav tako, kakor tak bedak, kteri bi cel roj škodljivih mrčesov na svojo njivo prinesel in jo ondi razpustil. Ako so tedaj žabe na kterem polji, rastline pa znabiti poškodovane, niso jih žabe poškodovale, ampak polži, zelske bolhe in črvi, kterih so ravno žabe med setev lovit in pokončavat prišle, da bi tebe, kmetovalec, veče škode obvarovale.

Ako so že žabe naše dobrotnice, so pa gotovo grde in strupene krastavice (krote) naše škodljivke, ktere pa gotovo vsaki poljubno pokončevati sme, poreče znabiti kak kmetovalec.

Mi pa kar naravnost rečemo, da so krastovice še nedolžniše in koristniše živalce kakor žabe, in bi se tedaj preganjati in pokončevati nikakor ne smele.

Premišljevanje in opazovanje krastavic pokazalo je, da one niso strupene in oborožene, in da le ob času trpinčenja iz sebe izpusté oster sok, kteri na najobčutljiviših delih telesa napravi majheno srbečico. Kdor tedaj noče, da bi se mu izvedenci posmehovali, naj tedaj nikar ne govorí od strupa krastavic.

Krastavice so najbolj neutrudljive in pripravne pokončevalke žužkov; po hramih pokončujejo one stanoge ščurke, po vrtih gliste, črve in gosenice, po polji in njivah hrošče, polže, žive niti itd. One povžijejo tedaj vsled svoje velike požrešnosti veliko škodljivega mrčesa, škode ne pa naredé najmanjše. Zeló je tedaj žalostno, da sleherni to koristno živalco kjer in kedar more preganja.

Krastavica se je ljudém le zato tako pristudila, ker se potika po temnih, skritih in smrdljivih kotih, in ker je ona silo grda, dasiravno ne bi smeli prezirati njenih najlepših in svitlejših očí.

Prav in dobro je, da v novejšem času po nekterih krajih in deželah te nespametne in abotne predsodke opuščajo, ter korist krastavic čedalje bolj spoznavajo. Tako, postavimo, jih na sejmih v Parizu, Lionu, Briselnu vrtnarji dobro plačujejo, ter jih potem na svojih vrtih skrbno oskrbujejo, da imajo le pokončevalke mrčesov. Mi jim res ukazovati ne moremo, da bi one na njivi tu ali tam ostale, vendar jim moremo prizanašati ter jih ne preganjati, kajti to nam bode donašalo veči dobiček (akoravno po nevidnem potu), kakor si ga misliti moremo.

Skrajni čas je že, da skoraj ljudjé opusté prazno vero, ktera se je pri velikih stvaréh v naravi vrinila in ohranila, ter da stvarjenje v luči uma in pameti ogledujejo, ne pa v dozdevku in prazni misli. Res je smešno, da ljudstvo in sploh človeštvo nektere dvoživke (to je, živali, ktere živijo deloma v vodi, deloma na suhem) z nekim posebnim sovraštvom preganja ter jih hoče popolnoma zatreti, — a vse to zavoljo napačnih predsodkov, in — recimo naravnost — zarad neumnosti.

Naj tedaj vprihodnje nedolžnim in koristnim žabam in krastavicam nikdo ne dela krivice! V tem pa gotovo mi učitelji v prvi vrsti vspešno delati moramo; naj tedaj nikdo ne pozablja važne te svoje naloge!

Po „Prakt. Landw."
Govekar.

Podučne stvari.

Vse za vero, dom, cesarja.

To trójico je povdarjal preč. dr. Ulaga v govoru svojem, ki ga je imel v Mariboru 17. dan julija, ko se je prvikrat zbralo katoliško-konservativno društvo.

Ker govor ta razlaga marsikaj, kar je sicer znano našim bralcem, pa razlaga to tako, da utegne mikati vsacega bralca, marsikaj druzega manj znanega pa pojasnuje takim, ki niso ravno učenjaki v političnih zadevah, zato podamo bralcem govor gosp. dr. Ulage, ki ga je po „Slov. Gosp." imel v gori omenjenem shodu, le da smo izpustili, kar meri bolj na krajne (lokalne) okoliščine.

Ko učeni gosp. govornik pové namen tega društva in pravi, da društvo v vsem, kar cerkew, državo in družino (familijo) zadeva, hoče konservativno pot hoditi, začne besedo „konservativno", ki je dandanes tako navadna, da se vsaki hip sliši ali bere, najprej razlagati in ves ostali govor glasil se je tako-le:

„Kaj pa so konservativne zadeve, za ktere se hoče naše društvo potezati? Beseda „konservativno" je tuja latinska beseda; v slovenskem kakor tudi v nemškem jeziku prave besede za to ni. Nje pomen se pa dá s to-le priliko pojasniti. — Če pošten oče svojega sina iz doma v više šole pošlje, mu blizo ta-le nauk za popotnico dá: Sin! bodi pameten in pošten, kjerkoli boš. Pred vsem lepo Bogu služi, kakor smo te domá učili; zakaj, kdor Boga služiti zanemarja, sam sebe in svojo pravo, večno srečo zanemari. Uči se pridno in vestno, da ne bom zastonj za tebe trošil. Varuj se, kot same kuge hudobnih tovaršij, ki človeku glavo zmešajo in mu srce pokazé. Nikar ne zapravljaj

denarja, ki ga težko zmorem, ampak pogledaj trikrat groš, preden ga izdaš. In ko se boš kaj več naučil, kakor eden nas kmetov zná, ne bodi zavolj tega ošaben, da bi mene ali mater ali sosede zaničeval, marveč ponižno se nosi, in spoštuj vse svoje žive dni, kar je sveto in spoštovanja vredno. In slednjič še eno! Jaz, tvoj oče, sem in ostanem zvest Slovenec, ker me je mati slovenska rodila, in mi je Bog dal slovensko govoriti; rado se pa zgodi, da ljudje, ki so se po visokih šolah potikali, potem svoje rojake zaničujejo, češ, da so priprosti pauri „bindiše bauern!" Te sramote mi ti, moj sin, nikar ne stori! Le uri si glavico, da te bo enkrat slovenska domovina vesela, ko boš kaj vrlega za-njo opravil! Ostani toraj vselej zvest katoliški kristijan, pošten slovensk korenjak, svojim starišem pa hvaležen sin!" Vidite, tako govorí moder oče; in kar svojemu sinu naroča, ima svojo korenino v živi veri, v ljubezni do slovenske domovine. In ako človek to spoštuje, kar učí sv. vera, in kar je človeku prirojeno, od Boga dano; ako v posvetnih rečéh svoje vestí ne prodá, ampak vse lepo uravná, kakor Bog in prava pamet veleva, — ako človek tako dela, tedaj se mu pravi, da je konservativen, ker ohranja in varuje to, kar je sveto, pošteno in pravično.

Če tedaj tudi mi konservativno društvo snujemo, dajemo s tem na znanje, da hočemo v vseh rečeh, ki nas zadevajo, dati najpred Bogu, kar je božjega, potem cesarju, kar cesarju in carstvu gré, pa tudi slovenski svoji domovini, kar jej gré in česar še morebiti krvavo potrebuje. Zatoraj smo si za ravnilo izbrali tehtno besedo: „Vse za vero, dom, cesarja!"

Pa me vpraša morebiti kdo: Kaj, ali se to ne godí že tako? Mar nam kdo brani, zvestim katoličanom, dobrim državljanom in Slovencem biti?

Da pravo pogodim, in me vsak lahko zastopi, si moramo to reč bolj na tanko pogledati.

Res je, da ti nihče ne brani, domá k službi božji hoditi, krščanske dolžnosti spolnovati; res je, da če svoje davke plačuješ, te gosposka pri miru pusti in med dobre državljane šteje; tudi ti nihče ne brani, da slovensko govoriš in morebiti še celó svoje imé po slovensko podpišeš. Če tedaj le na sebe in v svojo domačo hišo ali ves gledaš, kjer si domá, boš morebiti rekel: nam je vse prav, ko bi le s štibro nekaj bolj na nizko šlo. — Toda, ljubi moj rojak! ti si katoličan in tebi mora mar biti za to, kako se sv. katoliški cerkvi sploh, posebno v Avstriji godí; ti si Avstrijanec, in tebi mora tudi mar biti za to, kako da se vsej Avstriji godí; ti si Slovenec, in tebe mora skrbeti, ali se Slovencem sploh dobro in po pravici godí ali ne! — Kdor dalje ne gleda, kakor le po svoji vesi, ta je podoben pajku, čegar kraljestvo tudi dalje ne sega, kakor njegova pajčevina, ktero si je spredel.

Odprite, dragi rojaki, svoje očí in glejte, kako se nam godí!

Na dveh straneh se katoliški cerkvi posebno krivica pri nas godí. Krivica v nebó vpijoča je, da sme vsak rogovilež po časnikih udrihati po sv. katoliški cerkvi, po njenih posvečenih pastirjih, po njenih pravicah in napravah. Na hvalo našim slovenskim časnikarjem bodi rečeno, da v tej zadevi bolj pošteno ravnajo, ker nalašč ne žalijo sv. cerkve, laží in brezverstva po svetu ne trosijo. Slava jim! Kako vse drugače pa dela mnogo nemških časnikarjev, ki že ne bodo zadosti zaničljivih imen imeli, ktera bi duhovnikom dali, da bi jih le pred svetom zasramovali in jim zaupanje pri katoliških kristijanih podkopali. In take liste plačuje in bere tudi mnogo Slovencev, kat. Slovencev. Ali je to prav. (Klici: ni prav ne!) Če je to prav, potem je tudi prav, pomagati lažnjivemu obrekovalcu, da prav debelo laže in očitno obrekuje. Če pa to ni prav, potem je gotovo greh in sramota katoliškemu kristijanu, z denarji podpirati in brati liste, ki so polni žolča in krivice proti katoliški cerkvi. (Klici: res je to!) Kaj je tedaj storiti? — Združiti se morajo poštenjaki in si zvesto obljubiti, da nobeden več hudobnega časnika ne plačuje in v roke ne vzame.

Druga krivica, ki se cerkvi godí, je: da razun poduka v krščanskem nauku nima nič več pri šolah govoriti. Ker je to silno rahla reč, prosim Vas, da me prav na tanko poslušate. Ljudjé, ki vse površno sodijo, cerkvi oponašajo, da hoče nad šolo in učitelji gospodovati. — No, brez gosposke nihče na svetu ni, in učitelji so se menda v kratkem času svoje nove svobode prepričali, da je pokorščina vselej jarem, in sicer toliko teži, kolikor več jih je, ki zapovedujejo. — Gospodovati šoli cerkev neče; z druge strani pa tudi trpeti ne more, da bi verniki, njeni otroci nad njo gospodovali, njo spodrivali. Gospodovati in cerkev strahovati se pa pravi, ako se učitelji izrejajo in postavljajo, cerkev pa ne sme besedice vmes govoriti; gospodovati se pravi, ako se cerkvi brani gledati in skrbeti, kako da se učitelj vede, v kakem duhu da mladež izreja.

Prijatelji dragi! v vsakem stanu je poštenih in pravičnih, je pa tudi malopridnih in hudobnih ljudí. Zatoraj imajo uradniki svojih nadzornikov iz uradniškega stanú, in vlada ne dopušča, da bi vojaška gosposka nad uradniki čula; vojaki imajo svojo vojaško gosposko, in vlada ne dopušča, da bi uradniki vojakom gospodje bili. — In učitelji in šola? kakošno gosposko morajo imeti? Gotovo mi nijeden pameten človek ugovarjal ne bo, ako rečem: najboljša in najprimerniša gosposka za naše katoliške šole bo to, ako se izbere iz vseh stanov, kteri se s podukom in otroško izrejo pečajo, in to je gotovo v prvi vrsti duhovski stan in častivreden učiteljski stan sam. Oba se trudita z odrejo mladine, oba poznata in čutita najbolj njene potrebe; oba pa tudi drug druzega potrebujeta, da se mladež v pravem, to je, kristijanskem duhu izredi. Cerkev se veselí in želí, da se mladina v šoli na vsako stran dobro izuri; al brez strahú božjega, brez pravega kristijanskega duha v srcu je ravno izurjena mladina v kratkih letih krvav bič starišem, srenjam in deželi, ki mora zraven novih šolskih poslopij tudi za primerno število ječ skrbeti, da mlade hudobneže kroti.

Živa potreba je toraj, da se nove šolske postave, se ve da po postavnem potu prenaredé tako, da se tudi cerkvi, ki ima od Boga povelje in oblast učiti in svet k pravičnosti napeljevati, dostojno mesto odloči, da bode šola tudi njeni skrbi izročena, in da se bo tudi cerkvena oblast poprašala, ali je ta in oni za učitelja ali ne? Šolam pri nas je treba narodnih, poštenih, pravičnih in krščanskih učiteljev. Gorjé starišem in občinam, ako se v naše šole pritepe duh neverstva in dušne vnemarnosti! In kdo bo to zabranil, ako cerkev molčati mora, naj si je tudi učitelj liberaluh pa novem kopitu? Človek je človek, in s tem, da okrajni šolski svet ali pa deželno poglavarstvo komu učiteljsko službo dá, še nima srenja poroštva, da je učitelj dober, vseskozi zanesljiv mož, kteremu se more mladež z dobro vestjo izročiti. — Pred enim mesecem je tukaj slovensk volilec milo tožil čez nespametnega učitelja, ki je otrokom kvasil, da je neumno pred križem se odkrivati, ker je to les, a ne Bog! — Glejte ga liberaluha po novem kopitu! — Kar dela ta, to more drugod še kdo drugi. In če so cerkvi roke zvezane, kaj bo iz takih šol?

*

Mislim tedaj, da se tudi od te strani ne le cerkvi, ampak še bolj katoliškim starišem krivica godí. Zopet ta krivica pa Vas, dragi rojaki, glasno kliče, da se pridružite našemu društvu. O vseh teh in enakih rečeh se bomo pogovarjali, bomo pomočkov iskali, in če Bog dá, jih tudi našli. Le če nas je prav veliko enih misli, se bo naš glas zaslišal, in utegne s časom bolje biti. Nič ne pomaga domá zdihovati in tožiti nad slabim časom; mi moramo na noge stopiti in pripraviti si boljših časov!

Sem Vam dozdaj razločil, da se Bogu in cerkvi ne dá, kar njemu gré, naj še ob kratkem povem, da se tudi cesarstvu in naši slovenski domovini ne dá, kar jej gré. — Imeli smo nedavno zopet volitev, ker so svitli cesar z državnim zborom vred tudi vse deželne zbore razun českega razpustili. V desetih letih se je zdaj že drugokrat zgodilo, da so svetli cesar morali državni zbor razpustiti; s tem so pa očitno pred svetom spoznali, da stvar ne gré prav. (Živi glasovi: Ne gre ne!) Kje pa fali? Kako naj bi pa šlo? Ali veste Vi, slovenski rojaki iz kmetov to? In če ne veste tega, kako Vam je potem mogoče prav voliti? Kdor ne vé, za kaj da pri volitvah gré, njemu se lahko zgodí, kakor naš slovenski prigovor pravi: „kdor dolgo izbira, si slabo izbere!“

Če Vam toraj ob kratkem povem, kako da stvar stojí, storim to-le, da se prepričate, kako silno potreba da je dan danes tudi kmetu poduka v politiških rečéh, da ne gré brez glave k volitvi, ter se ne dá vsakemu kričaču preslepiti.

Pred desetimi leti so dali naš svetli cesar ustavo, to je, izrekli so v posebnem pismu do vseh dežel in avstrijskih narodov, da ne bodo za naprej cesar sami s svojimi ministri postav dajali in z državnim premoženjem gospodarili, ampak da hočejo v teh rečeh poslance iz vseh dežel zaslišati, in potem, kar bo prav, sklepati. To je ustava — kakor se vidi prav velika dobrota za posamesne dežele in vse cesarstvo. „Kako pa to — boste rekli — da so svetli cesar razpustili že v drugič državni zbor na Dunaji; saj so bili tam naši in poslanci druzih dežel. Se vé da so bili, pa ne vsi. Bili niso nikoli ne Magjari, ne Hrvatje, večidel tudi ne Čehi pemskega kraljestva. Zakaj pa ti niso šli na Dunaj v državni zbor? Zato ne, ker imajo in se sklicujejo na svoje posebne deželske pravice, ki so jim od nekdaj potrjene, in te pravice dajejo njih deželnim zborom posebne oblasti, kterih se Magjari in Hrvatje niso odpovedati hoteli, in se jih Čehi odpovedati nočejo. Iz tega že vidite, da se ustava v Avstriji drugače izpeljati ne dá, kakor po lepem dogovoru z vsemi deželami. Po teh dogovorih še le se določi, koliko oblasti se mora odstopiti državnemu zboru na Dunaji, in koliko jih mora ostati domačemu deželnemu zboru, da je dobro za celo deželo. In ker se dozdaj s temi deželami ni dogovorilo, zato stvar ne gré naprej. Magjarom ali ogerski kronovini so sicer pravice se povrnile, da-si tudi imata Hrvat in Magjar še marsikaj med seboj poravnati, predno si bota dobra. Pa s Čehi na Pemskem in Moravskem se še vlada pogodila ni; dokler pa se ne pogodi, tudi Čehov na Dunaj ne bo. Poljaki, Slovenci in Tirolci so sicer pošiljali poslance v državni zbor, pa vsi ti so le šli na Dunaj, da se pošteno pogodijo in vsak sebi toliko pravic pridobijo, da jim je mogoče, kolikor se dá, srečno živeti in domovini za blagor skrbeti. Ko so tedaj Poljaki, Slovenci in Tirolci letos do živega se prepričali, da jim **Nemci**, ki imajo brez Čehov prav dober kup večino v državnem zboru, zaželenih pravic nočejo dati, so državnemu zboru hrbet obrnili in domu šli, in cesar so videli, da tako ne gré, in so še Nemce domú poslali. Moralo je tudi odstopiti vse ministerstvo, ki je stvar tako napeljalo, in svetli cesar so izvolili nove ministre in prvaku med njimi rekli pomenljive besede: Storite mir med vsemi narodi, da bodo zadovoljni! — Kdor je tedaj na strani cesarjevi in vseh pravičnih Avstrijanov, njemu je moralo pri volitvah za to mar biti, da se izvolijo taki možje, ki hočejo spravo, mir z deželami in narodi. Avstrija bo le srečna in mogočna, ako bodo vsi narodi, in tudi mi **Slovenci**, enake pravice imeli. Dokler pa to ni, dokler imajo eni vse, drugi premalo, dokler je med narodi prepir, razdražba in nezadovoljnost, ne bo sreče, ker tudi žegna božjega ni! Kdor tedaj sreče vsej Avstriji, blagra svoji slovenski domovini želí, ta se nam bo pridružil, da bomo zamogli lepo zložno delati. „Vse za vero, dom, cesarja!“ (Glasni „živio- in pravo-klici.“)

Opomin

zarad papirnatih desetic in starih šestic od leta 1848. in 1849.

Papirnate desetíce in stare šestíce od leta 1848. in 1849., ktere so se (vsled razglasa finančnega ministerstva od 21. aprila t. l.) pri vseh kasah in gospóskah jemale še do konca preteklega meseca julija, se jemljejo zdaj le še pri cesarskih velikih deželnih kasah za plačilo ali v zaméno, in to le do konca tega meseca (avgusta).

Národno blagó.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal Jakob Volčič.

Drugemu olovo plava, a meni slama na dno pada; ali: drugega laži pomogu, a mene istine nemogu (nesrečen človek).

Tat za tata (drži), veruga za verugu.

Ča je koza grintaveja to jače skače (popačen človek se tem več uzvišuje).

Leplje je videti osla živega, nego konja krepanega (bolje je malo gospodarstvo v redu, nego veliko povse propalo).

Kadě ga jutro pustí, tu ga večer najde (lenúh je).

Iz visokega miže (bliska) biti će lepo vrěme; iz dubokega grmí, biti će daž.

Ako neplati runo, plati ovca (ako ne plača dohodek, plača zemlja).

Potepljena juha in povratjena (povratila) sluga malo valja.

Ki se va mladosti vozi brez potrebe, va starosti hodi za potrebu.

Strah va malem mestu stojí.

Ženska dota na vrata va kuću, a na okna van.

Žena nora, muž pijanac, to je va kući živi tanac.

Dobar je, na ranu bi ga privil.

Zlata mara (neki kukec) se je vijala vijala, dok je va blato pala (devojka je prevzetvala, dokler ni v sramoto padla).

Njivu zapusti, a otroka ne.

Ura rani, kasni (gre prebrzo, prekasno).

Stara baba gre (mrači se), hodmo doma, mlada devojka se je rodila (zarja se dela), hodmo van (govoré otroci).

Bolje je debela nit nego gola r..

Putonogi konj — šar na nogah, putiti = vezati, kakor da bi imel veze na nogah.

Jari = pseudo, na priliko: jari muž, jara žena, jari pop, jari prorok.

Vojica (vití se) Rebenranke; pažul ima pa prelce.

Rubnjak = gred na robu strehe.

Znebiti (glagol delavni) abortiren, znebitak = abortus, znebitnica = mulier abortum faciens (bolje in leplje besede za to nima naša knjiga *).

Pastirji poleg Pazina imajo stari običaj na Jurjevo za rano vstati, gnati živino na pašo, ter vzemši kakšno cunjo seboj splezati na kakvo drevo, najraji na oreh, pak upiti drug drugemu: „kemu ću ja san (spanje) prdati? staroj babi na postelju, staroj babi na orih"; meju tim pa privežejo ono cunjo visoko na stablo.

Napisi.

Spisal Fr. Zakrajski.

Recept.

Kdor če danes kaj veljati,
Mora štentorsk glas imeti,
Zmir zasluge svoje šteti,
Ino druge — obrekovati.

En praznik bi jaz prepovedal.

Prepovedal jaz bi, primaruha!
Praznik — krušni v dnu trebuha.

Vzrok.

Le po noči kuješ pesmi nam, Ivane?
A, zato so tak zaspane!

Linguist.

On človek je najzmernejši:
Ob samih korenikah on živí.

Wolfov slovensko-nemški slovár.

Senjalo se mi oni den je,
Da pride na svitlo — sodnjega dne.

Lovor za neke poete Prascoslave.

Po trgu vél'ki petek sem pohajal,
V lovoru so kraséle — svinjske glave.
Oj te potrate in zavržene lepšave!
Videvši vencev to krdelo,
„Za koljko pevcev" — tak z glavó sem majal —
Bi pač se ž njimi poskrbelo!"

Dopisi.

V Gorici 29. julija. — Zvest svoji obljubi v poslednjem dopisu naj razgrnem podobo goriškega deželnega zbora, čeravno ni še dovršena, ker novih poslancev še prav ne poznamo, razen kolikor jih je moč soditi po tem, kar so do sedaj javno in v javnih zadevah storili; osebnosti in zasebnosti se ne spodobi tirati na razgled. — Na lački strani imamo vse stare zbornike razen dr. Dolijaka, Pace-ta in sedanjega predsednika tukajšnje sodnije dr. Visini-a (kterega pa ni bilo tudi o lanski sesiji, ker se je bil, odšedši za apelacijskega svetovalca v Trst, poslanstva odpovedal in ni bil dobil naslednika). Vsi stari lanski poslanci sedé v zboru že od 1861. leta, samo grof Strassoldo bil je izvoljen v 2. dôbi. Izmed novih izvoljencev je Nik. Bernardelli, omikan posestnik, zmerno naroden, je pravdoznanec in se marljivo pečá s kmetijstvom, sicer pa v tukajšnjih krogih malo znan. Glasovitejši je grof Franc Coronini, c. kr. polkovnik v pokoji, župan v slov. Št. Petru (pri Gorici), sin nekdanjega bana hrvaškega Ivana grofa Coronini-a, najveljavnišega goriškega plemenitaša. Od kar je grof Coronini mlajši prišel na svojo grajščino v Št. Petru, izkazoval se je jako delavnega in za blagostanje dežele vnetega. Spisal je v nemškem jeziku knjigo „o patriarških grobovih v Ogleji", in nekaj kmetijskih sestavkov; sploh zraven literarnih studij je obračal največo skrb na zboljševanje kmetijstva in bil eden najmarljiviših udov glavnega odbora naše kmetijske družbe; zdaj je njen prvosednik. V kmetijskem odboru in tudi v druzih razmerah se je prva leta kazalo, kakor da bi se nagibal bolj na slovensko, nego na italijansko stran; kot župan na pr. je včasih tudi slovenski pisal; v cestnem odboru za goriško-okolični okraj se je pod njegovim predsedništvom vpeljalo slovensko uradovanje itd. Razen nemškega, italijanskega in druzih jezikov pozná tudi književno slovenščino, govorí dovolj dobro slovenski, in še celó cirilico gladko bere. Poslednji čas so nekteri zapazili, da se je bolj proti Lahom zasukal. Gotovo je, da so lani pred zborovanjem, ko se je namesti Visini-a nov poslanec (za mesto) volil, Goričanje bili vsi za-nj vneti in zoper vladinega kandidata V. Ritter-ja (kteri poslednji je sicer zmagal, toda tako, da je bil prisiljen, se poslanstva še pred potrdbo odpovedati). Grof Coronini je dalje nekako opozicijonalen in svobodomiseln, je letos celó s skrajnimi tukajšnjimi Lahi (z „ginnastiko") koketoval, pa znabiti le zastran volitev za deželni zbor. Veljava njegova o letošnjih volitvah je bila taka, da mu ni bil nobeden drugi kandidat kos. Šlo je pa njemu ne samo za ponižno zborništvo, temuč za — glavarstvo, za česar voljo je moral — prav za prav po njegovem uplivu — kakor trdijo — prejšnji glavar Pace pasti. Mnogim se tudi še nekaj druzega v misel sili, namreč, da goriško glavarstvo (dotično imenovanje bomo te dni v časnikih čitali) mu utegne biti stopinja do kakega ministerskega stola. Bodi si, kakor koli, to dvoje bo imel novi glavar Coronini pred Pace-tom, da slovenski zna pa da mu italijanščina gladkejše teče; — ali bode značajnega, nepristranskega Pace-ta tudi v druzih ozirih prekosil, pokaže nam prihodnost. — Tretji lački novinec je dr. J. Maurovich. Kakor kaže že pisava priimka, bili so njegovi stariši Dalmatini. Dr. M. je obče priljubljen zdravnik, tudi Slovencem okoličanom (kot okrajni zdravnik) dobro znan. Slovenski govori (dialekt se ve da) dovolj dobro; vêdenja je jako prikupljivega. Javnega življenja se vdeležuje že davno, kot odbornik kmetijske družbe (sloveč cvetličar) in kot mestni starešina in podžupan. Akoravno eden ustanoviteljev in ravnatelj gimnastičnega društva se je vprl o volitvi za deželni zbor kot proti-kandidat sedanjemu ravnatelju gimnazijskemu dr. R., zoper kterega ga je z vsemi zmernejšimi elementi vred podpirala tudi vlada. Vzrok razporu med njim in „gimnastiko" je domač prepir. — To dobro imajo letošnje lačke volitve, da so nam spravili v zbor troje mož, kteri slovenski znajo (razen omenjenih dveh tudi dr. Pajer; C. in P. bereta tudi slov. časnike). Tako se lepo bližamo tisti dôbi, ko bodo lahko Slovenci slovenski, Lahi lački govorili, pa se vzajemno razumeli. — Ako slednjič vso lačko vrsto — stare in nove poslance — prezremo, ustavi se nam okó na dveh možeh, ktera nista meso od lačkega mesa: baron Ritter in De Pretis. Ona bi bila rada Nemca, ko bi mogla, pa to v Gorici ne gré; za tega del sta „vladna", kar zdaj pri nas blizo toliko pomeni, kakor podpornika italijanstva, razen ko bi šlo za kaka prenapeta lačka zahtevanja; tù bi se ta dva znabiti na uno stran nagnila. Ostali poslanci na lački strani so sploh zmerni narodnjaki in večidel praktični možje. Pravega veljaka štejejo enega, dr. Pajer-ja, pa tudi drugi se odlikujejo po dostojni omiki, eden je strokovnik v kmetijstvu. —

*) Splav se pogostoma na Kranjskem sliši za „abortus".
Vred.

Tem 11 laškim zbornikom nasproti sedí 10 naših Slovencev. (Kon. prih.)

Iz Pliberka na Koroškem. (*Prvi tabor koroški*) v Bistrici poleg Pliberka v nedeljo je bil izvrsten, ljudstva okoli 8000, dr. Zarnik je predsedoval in govoril o zedinjeni Sloveniji, ki je bila navdušeno in enoglasno sprejeta.

Iz Vipave 1. avgusta. (*Tabor Vipavski*), prenešen na 14. dan tega meseca, bode, kakor je podoba, jako velikansk. Prihajajo nam od vseh strani dopisi in sporočila, da se vse napravlja na slovesni dan. V bližnjih soseskah se skrbí za pozdrav memopopotujočih taboritov, napravljajo se v ta namen primerni slavoloki, zastave na visokih majih, streljanje itd.; v nekterih občinah napravljajo zastave, s kterimi hočejo priti na naš tabor. V našem trgu pa želí vsak pokazati, da je za narod naš vnet, in ker tudi odbor taborski dela na vse kriplje za spodobni sprejem taboritov, se nadjamo, da Vipava ni bila še nikdar tako okinčana, kakor bode letos 14. avgusta. — Pri tej priliki naj omenim, da so se nam „Sokoli“ ljubljanski in postojnski 29. junija t. l. tako priljubili, da jih ne moremo pozabiti in da nazočnost Sokolcev nas je tako navdušila, da smo sklenili, napraviti pri nas podružnico ljubljanskemu „Sokolu“. Prvi dan je vže naznanilo vstop 36 najizvrstnejših mož in mladenčev, in 14. t. m. bode že vipavski „Sokol“ pozdravil ljubljanskega in njegove podružnice. Vodstvo južne železnice je za taborite vipavskega tabora na polovico znižala vožnino za dne 12., 13., 14., 15. in 16. avgusta. Izkaznice za znižano vožnino so se razposlale narodnjakom in narodnim družbam vseh železničnih postaj od Maribora in Zagreba do Postojne, ako bi pa še kteri taborit želel izkaznic, naj le po korespondenčni karti odboru tabora naznani, nemudoma se mu bodo poslale. — Svetinje na spomin vipavskemu taboru ostanejo iste, ki so bile kovane za 29. junija.

Iz Ljubljane. — Po vladinem zastopniku in po zastopniku deželnega odbora pomnoženi odbor družbe kmetijske je v seji 31. dne u. m. razsodil in odločil prvič: kterim sadjerejcem naj se za marljivo izrejo orehov dadó darila iz državne podpore, — in drugič se je odločilo: kam naj se dadó biki, ki se tudi iz državne podpore letošnje bodo nakupili (dozdaj sta kupljena le dva iz prihranjenega lanskega denarja za letos družbi zagotovljenega zneska pa ni še prejela, tedaj tudi z nakupovanjem čakati mora). Za zasadbo orehov dobijo darila: Kosmač Šimen iz sv. Planine, Pogačnik Jurij iz Dobrave pri Zaspeh, Rozman Peter iz spodnjih Dupelj, Urh Matija iz Tujnic, Vrhovnik Janez iz Vrhovja, Ogrin Janez iz Velike Ligojne, Stare Šimen iz Kuplenika, Pregelj Matija iz Polja poleg Vipave, Bajic Janez iz Orešja, Celič Janez iz Vinevasí; — prvi, ki je zasadil 735 orehov, 15 gold., vsi drugi po 10 gold. — Za bike je prišlo 79 prošinj, in sicer: 42 iz Gorenskega, 21 iz Notranjskega, 16 iz Dolenskega; odločeno je bilo 10 bikov za gorensko, 6 za notranjsko in 5 za dolensko stran, ako bode mogoče iz dotičnega denarja nakupiti 21 bikov.

— (*Odbor Matičin*) je 1. dan t. m. popoldne od 4. do 8. ure imel sejo, v kteri je rešil v njegovo opravilstvo spadajoče zadeve, druge pa pripravil za občni zbor Matičin, ki bode zadnje dni septembra meseca. Od vnanjih odbornikov je bil nazoč prof. dr. Krek iz Gradca.

— (*Mestna občina je pravdo zgubila proti deželnemu odboru*), kterega je pri c. k. državni sodniji na Dunaji tožila na to, da jej povrne, kar je mestna kasa po krivici plačala za mestne revne bolnike v bolnišnico ljubljansko od 1. nov. 1850. leta (77.034 gold.), ali saj od 1. febr. 1862. (24.840 gold.) ali vendar od 1. jan. 1866. (6000 gold.). Tožni dan je bil 25. dan u. m.; 11 sodnikov s predsednikom vred je sedelo pri sodnji mizi; na prošnjo deželnega odbora je deželo zastopal advokat dr. Costa, za zastopnika ljubljanskega mesta pa je bil od mestne občine izbran dunajski advokat dr. Wiedenfeld (ali noben ljubljansk dohtar ni hotel prevzeti pravde mestne ali občina ni nikogar naprosila, ne vemo, to pa vemo, da njeno tožno pismo bilo je tako surovo osnovano, kakor ga le „omika inteligencije ljubljanske“ skovati more. Obravnava je trajala dva dni. Dr. Wiedenfeld je govoril veliko in dokazoval veliko, celó dr. Suppan in dr. Kaltenegger sta mu hitela na pomoč na Dunaj — al pomagala mu nista nič. Dr. Costa, ki je zagovarjal deželo po sklepu deželnega zbora, je v temeljitem svojem govoru brez ovinkov rekel, da stvar ni po vse pravična, ktero brani, al postavna je skozi in skozi, kajti 1849. leta je deželna vlada ukazala, da mestna občina plačuje za svoje uboge v bolnišnico in ministerstvo je leta 1850. potrdilo, da je tako prav. To je tedaj stališče, s kterega se mora za zdaj soditi ta stvar. Zdaj je to postavno in ostane postavno, dokler deželni zbor ne sklene drugače. — To je priznala državna sodnija in izrekla je, da deželni zaklad nima mestu nič povrniti. Po takem bode mesto do konca letošnjega leta morebiti še okoli 20.000 gold. plačati moralo bolnišnici. — Deželni odbor je v poslednji svoji seji na predlog deželnega glavarja dr. Costi za temeljito njegovo brambo zborovega sklepa zahvalo izrekel, ki jo je izvrstni advokat popolnoma zaslužil. A „Tagblatt“ v zagrizeni svoji hudobiji to slavno zmago dr. Costi napak obrača, češ, da je leta 1866. v deželnem zboru za mesto se poganjal, a zdaj proti mestu deželo zagovarjal. Da bi „Tagblatt“ manj hudoben bil, gotovo bi neumnost njegova ne segala tako daleč, da bi ne ločil advokata kot zastopnika deželnega zbora od zasebnega poslanca in odbornika.

— (*V gospodarsko šolo v Gradec*) pošlje te šolske praznike c. kr. deželna vlada po dogovoru z deželnim odborom in družbo kmetijsko sledeče učitelje: Florijana Kaligerja iz Boštajna, Janeza Simončiča od Št. Jerneja, Jakoba Koželja iz Črmošnic, Janeza Poženelja s Črnega vrha, Franceta Praprotnika iz Lesec, Marka Kovšca iz Selc, Leopolda Abrama od Fare pri Kostelu in Vincenca Levsteka iz Dobrove.

— (*Davorin Jenkove nove srpske, hrvatske i slovenske pesme opus 5*) so ravnokar v Pragi v prelični obliki prišle na svitlo, posvečene gosp. dr. Tomanu. Imé Jenkovo samo po sebi je že zadostno priporočilo. Dobivajo se pri izdatelju v Pragi pod adreso Prag. Václávske námêsti u arcivévodi Štêpána, ki daje na vsakih 5 eksemplarov enega na vrh.

— (*5. list „Pravnika slov.*), ki je ravnokar na svitlo prišel, obsega sledeče članke: Proti kteri kazenski postavi se pregreši dolžnik, ki svojo lastnino na škodo upnikov ob vrednost spravi? — Poročevalčev načrt kazenske postave? — Kdo ima pogrebščino plačati? — Tesnopis. — Občinski račun. — Zgodovina prvega slovenskega plačilnega naloga. — Prva slovenska prestava kazenskega zakonika.

— (*Nov vladin ukáz zarad slovenskega jezika, pa stari strah pred tisto „železno srajco“, ki je navada naših uradnikov.*) Finančne direkcije predsedstvo v Ljubljani je izdalo 24. julija t. l. pod št. 856 pr. do davkovske lokalne komisije v Ljubljani, do c. k. finančnih komisarjev pri c. k. okrajnih poglavarstvih in do vseh c. k. davkarij na Kranjskem ta ukaz:

„Spet je izvedelo tukajšnje c. k. deželno predsedstvo, da imajo tudi nektere semkaj podložne davkovske gosposke in davkovski uradniki še zmirom navado,

da se v pismeni dotiki z ljudmí, ki samo slovensko razumejo, nemškega jezika poslužujejo, in da zlasti še celó čisto kratke odloke, povabila, plačilne naloge itd. po nemški izdelujejo, ter da se tako ravná tudi s takimi občinami (srenjami), ki vse vloge samo v slovenskem jeziku podajajo. — Ne dá se tajiti, da tako ravnanje ni le obstoječim, določnim ukazom naravnost nasprotno, ampak da hoče zlasti v poslednjem primerljeji toliko reči, kakor da bi bili uradniki deželnemu jeziku neprijazni, kar mora med ljudstvom po pravici nejevoljo izbuditi. Določbe, da se mora slovenski jezik v uradni dotiki s takimi ljudmí, ki znajo samo kranjsko, rabiti, izvirajo iz postavne ravnopravnosti, ki je vsem državljanom brez razločka, ktere narodnosti so, po ustavi spoznana in zagotovljena, in ki se tiče tudi rabe maternega jezika; zatoraj se pravičnim ljudskim zahtevam v tem oziru zadostovati mora. — Vsled tega se nalaga vsem semkaj podložnim c. kr. davkovskim gosposkam, uradom in uradnikom, naj si brez izgovora, brez izjeme in po vsi resnici prizadevajo, da bodo v dotiki z ljudmí, ki znajo samo slovensko, vsa ustmena in pismena opravila v tem jeziku opravljali. Zlasti se pri tej priliki c. k. davkarijam ukazuje, naj ljudém, ki znajo samo slovensko, v davkovske bukvice, ko pridejo prvič spet plačevat, pod nemški nadpis za gotovo tudi slovenskega vpišejo. — C. kr. finančna direkcija se bo pri vsaki priložnosti, zlasti pa, kedar ljudje pri svojih tukajšnjih opravilih bukvice seboj prinesó — kar se mnogokrat zgodí — prepričevala, ali se tudi temu posebnemu nalogu zadostuje ali ne. — Kdor s tem danih zapovedi ne spolnuje, ta je krivec službene nepokornosti ter se bo po disciplinarni poti kaznoval. — Ta ukaz morajo pri vsakem uradu, do kterega se pošlje, vsi semkaj podložni uradniki podpisati, da so ga videli; po tem naj se v uradni sobi na kakem dobro vidnem mestu nabije, in prejetje naj se semkaj potrdi.“ —

Tako se glasí ta ukaz. On je gotovo prav energičen in določen. Ali bo pa tudi zdaten? To bomo videli. Za zdaj dvomimo in mislimo, da bodo nemškutarski uradniki za ta ukaz ravno toliko marali, kolikor so marali za vse prejšnje te vrste. Ali ni bil tudi ukaz po bivšem pravosodnem ministru Hye-tu do sodnijskih gosposk, ali oni po grofu Taaffe-tu do političkih gosposk izdani, ter po deželnem predsedniku baronu Konradu že enekrati ponavljani ukaz tudi energičen, določen in jasen? In vendar, koliko je pomagal? Ali se Elsner, ali se Šusteršič, ali Derbič, Ogrinec, Fladung in drugi mnogi za-nj kaj menijo? Toliko, kot za lanski sneg! In kaj se je dozdaj komu zavolj te „službene nepokornosti“ še zgodilo? Nobenemu nič. Viša sodnija ne reče nič; državni pravdnik nič; deželna vlada nič. Ali ta nepokornost komu zavira večo službo dobiti? Bog ne daj! še priporoča ga, da se prav rad tak uradnik, ki se zvesto ravná po ukazu, preskoči, češ, da je „des Slovenismus anrüchig“. Naj reče kdo, da ni tako? Ako tedaj od vseh takih in enakih uradnih ukazov nič ne pričakujemo, mislimo, da je naše nezaupanje po dozdanjih skušnjah popolnoma opravičeno. Zato zahtevamo v tej reči jasno in določno deželno postavo, in se obračamo spet naravnost do deželnega zbora s prošnjo, naj ne miruje pred, dokler s pritrditvijo Njih Veličanstva take postave ne dožene. Če je vladi resnica za ravnopravnost, zakaj se obotavlja zagovarjati postavo, ki jo je sklenil deželni zbor.

— (*Poziv.*) Avstrijsko patriotično pomočno društvo na Dunaji je v očigled pogubne vojske, ki se je vnela na zahodu Evrope, izdalo po načelu stroge neutralnosti oklic do ljudstva, naj v pomoč priteče ranjencem in nesrečnikom obeh sovražnih si strank, bodi-si z gotovim denarjem bodi-si z blagom. Vzbudilo je patriotično društvo s tem hvaležen spomin na obilno pomoč, ki so jo ob času hude vojskine stiske dobivali avstrijski ranjenci od nemških in francoskih društev in ljudomilih zasebnikov iz vnanjih dežel.

Prebivalci na Kranjskem! Z enakim načelom človeškega sočutja in v isti cilj in konec se do Vas obrača podpisano gospinsko društvo ljubljansko in Vas prosi, da svoje blagodare doprinesete v denarji ali blagu, s posebno določenim namenom ali brez tega. — Prineske blagovolite poslati vredništvu tega časnika ali pa društvenemu tajniku Rudolfu Endlicher-ju (na novem trgu hiš. št. 219), od koder se pošljejo patriotičnemu društvu na Dunaj, da jih ono odpravi, kamor in kakor so namenjeni.

Od odbora gospinskega društva za ranjene in bolne vojake.

V Ljubljani 28. julija 1870.

Vilhelmina baronica Conrad-Eibesfeldova, predstojnica.

Rudolf Endlicher, tajnik.

— (*Poslano.*) Podpisani uradniki „Slavije“ oznanjamo, oziraje se na opombo v 87. štev. „Slov. Nar.“, da po dovršeni organizaciji z glavnim ravnateljstvom smo sklenili le novo pogodbo in takoj zopet pot nastopili. — Vsacega, kdor bi se količkaj predrznil, banko nasproti slovanskemu občinstvu sumičiti, razglasujemo za obrekovalca.

V Ljubljani 30. julija 1870.

J. Kristan. Jan. Jereb. Ljud. Treo.

Robertu Endlicher-ju.

Cvetlice htela bi saditi
Najlepše, ki jih svet imá,
Na Tvojem grobu da bi rastle
Prepolne blagega duhá.

In slavčeka bi obudila,
Da peval viže bi sladké,
Saj cvet in duh in petje
Se angelju spodobi vse.

Da! angelj bil otrok si mili,
Iz neba klical si pomoč —
Iz nadčloveškega trpljenja
Končana je pretemna noč.

O tešite se starši, bratje
Ne jokaj se sestrica ti!
Al ne čutiš kako dobro
Se ljubljencu domá godí?

V bliščečo gori le višavo
Čutila vzdignite srcá,
Kjer ljubi sinček zdaj hvaležen
Vam sreče prosi od Bogá.

Lujiza Pesjak-ova.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Cesarski patent od 29. julija razpušča deželni zbor češki (kteri edini dozdaj ni bil razpuščen) in ukazuje nove volitve; — patent od 30. julija pa sklicuje vse deželne zbore na 20. dan t. m.; le českega na 27., tržaškega pa še le na 2. dan prihodnjega meseca. Državni zbor dunajski pa je že sklican na 5. dan prihodnjega meseca. Deželnim zborom je po takem odločen le celó kratek čas. Njegovo Veličanstvo pravi, da sedanji resni položaj evro-

pejski in osodepolna vojska blizo avstrijskih méj nakladajo vladarju dolžnost, da okoli sebe zbere vse zastope države svoje, zato bodo deželni zbori imeli glavno to nalogo, da volijo poslance v državni zbor in ta poslance v delegacije. — Pismo do Njegovega Veličanstva, v kterem ministerstva predsednik Potocki opravičuje še le sedanji razpust českega zbora, kaže prejasno, da je minister pravo meril z dvojno mero, a zdaj še le, ko so „časi nevarni" postali, odstopi od te dvojne mere in nasvetuje tudi razpust českega zbora. Kakor pa je že navada, da ob časih nevarnosti se vlade sklicujejo na udanost narodov, tako tudi zdaj. Mi smo trdno prepričani, da narodi avstrijski vsi zvesti ostanemo cesarju in gospodu svojemu, — al „resni položaj" vnanji mora vresničiti oni notranji mir, ono notranjo zadovoljnost med vlado in narodi vsemi, ktere dozdaj še pogrešamo, in ki je podlaga vsaci patriotični žrtvi.

— Vladni dunajski časnik oglaša, da na vseučilišču v Gradcu se bodo vprihodnje nekteri pravoznanski predmeti učili slovenski, namreč: občni državljanski zakonik, prepirni in neprepirni postopnik, kazenski zakonik, kazenski postopnik, kupčijsko in menjiško pravo. — To je gotovo nekaj; al v Gradcu ni na pravem mestu; deželni zbor kranjski je drugače izrazoval svoje želje.

— Kako malo se vkljub vsi dobri volji zaupa temu, da bode Avstrija mogla zunaj vojske ostati, kuje se iz tega, da se nameravajo trije armadini oddelki postaviti na noge, in da je 30. julija vojaško vozarstvo v Gradcu dobilo povelje, da vse svoje dopustence (urlavbarje) skliče.

— Konkordat, strašen trn v peti liberalcem, se bode tedaj preklical; tako je sklenilo ministerstvo. Za Avstrijo pride po njihovih mislih potem zlata dôba: ažijo bo zginul, namesti bankovcev bomo šteli samo srebro in zlato, in naša armada bo zmagala, kjer koli se bode prikazala. Kdor ne verjame, plača počen groš.

Hrvaško. Prevzvišeni biškup Strossmajer je bil pri svojem dohodu iz Rima z nepopisljivo slavo sprejet od naroda trojedine kraljevine, a tem veča sramota ostane na véke magjaronski vladi, ki 6. dne t. m. posadí nekdanjega honvedskega feldpatra Mihajlovića na prestol nadškofa zagrebškega, in že zdaj snuje zlagan entuzijazem po ulicah oni dan.

Iz Rima. Francoska vlada je dala kardinalu Antonelliju vedeti, da vsa francoska armada papeževo deželo zapustí do 10. avgusta. Angležka vlada je papežu ponudila otok Malto za stanovališče; kralj lački pa ga je prosil, naj ostane v Rimu pod varstvom laške armade, ako bi mu varstva treba bilo. — Napoleon je Lahom in sebi na ljubo to storil, da zapustí francoska armada Rimsko deželo: Lahe si je s tem privezal za pomočnike v pruski vojski, sebi pa je s tem armadinim oddelkom pomnožil moč vojaško; tedaj le sebičnost na obojno stran! Bog vedi, kaj se vprihodnje godí s papeževo deželo.

Iz francosko-pruskega bojišča. Do danes (torek) popoldne še ni nič važnega slišati iz bojišča. Govorí se sicer, da so Francozi dva polka Virtemberška hudó otepli, al prav gotovo tudi še ni, in velika boja ni bilo še nikjer. Cesar Napoleon je v Metzu pri armadi v velikih krdelih zbrani. Strašansk bode sek, kadar skočite armadi druga na drugo, ki se zdaj tako dolgo pripravljate na boj. Prihodnje „Novice" prinesó gotovo že važne dogodbe. Naj danes svojim bralcem razodenejo še to-le pojasnilo:

Če dva človeka, ki sta na tihoma med seboj kako sleparijo skovala, se spréta in med njima ostane očiten prepir, izvejo se potem vse njene zvijače, da se svet čudi in ga težko stane soditi: kdo da je veči slepár. One skrivnosti, ktere zdaj vlečete na dan pruska in francoska vlada, in ktere kakor bombe pokajo po svetu, še predno se je boj začel, prav očitno kažejo, da tudi državniki niso celó nič bolji kakor navadni prosti ljudje. Veliki angleški list „Times" je nenadoma unidan prinesel pogodbo, ktero je po pismu Benedetti-a ponudila francoska vlada pruski vže pred vojsko v letu 1866. Svet je strmel, ko je slišal, kaj sta Francoz in Prus skrivaje kovala sebi na dobiček. V tej pogodbi obljubila je francoska vlada, da hoče tudi ona napasti Avstrijo s 300.000 vojaki, ako se zaveže pruska vlada, da jej hoče odstopiti nekoliko zemlje na levem bregu reke Rena. Posamesni stavki one pogodbe, ki je zdaj še le beli dan zagledala, so pa ti-le: 1. Francoska vlada pripoznava, da so vse dežele pruske dežele, ktere si je pribojevala pruska vlada v letu 1866.; tudi hoče pripomoči, da se severna nemška zveza popolnoma vresniči pa tudi ohrani. — 2. Pruska vlada obljubi francoski pripomoči v to, da francoska vlada dobí Luksemburg od kralja Holandskega, ali po odkupu ali kako drugače. — 3. Francoska vlada ne bode nasprotovala ožji zvezi severno-nemških dežel z južnimi nemškimi, samo da je izključena Avstrija. Zvezne te dežele utegnejo tudi imeti svoj skupni državni zbor, a zagotoviti se mora nemškim knezom, da svojim deželam ostanejo vladarji. — 4. Ako bi do tega prišlo, da francoska vlada obsede Belgijo s svojo armado, bode pruska vlada pomogla s svojimi vojaki ter se bojevala na suhem in na morji z ono vlado, ktera bi zarad prisvojitve Belgije francoski vladi napovedala vojsko. — 5. V ta namen zvežete se francoska in pruska vlada na brambo in upor ter si zagotovljete, da druga drugi varuje njeno deželo. — To je ona glasovita pogodba, o kteri zdaj Benedetti trdi, da jo je prvi sprožil Bismark in da cesar Napoleon je ni odobril, kakor nasproti Bismark trdi, da kralj Vilhelm ni maral za to pogodbo, ktero mu je ponujal francoski poročnik Benedetti.

Milodari za pogorelce v Št. Rupertu.

Gospod baron Anton Zois 100 gold.

Listnica vredništva. Gosp. D. T. v P: Prejeli „Fon in Gerio"; hvala.

Žitna cena

v Ljubljani 30. julija 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 40 — banaške 6 fl. —. — turšice 3 fl. 50. — soršice 3 fl. 73. — rži 3 fl. 50. — ječmena 3 fl. —. — prosa 2 fl. 90. — ajde 2 fl. 90. — ovsa 2 fl. 60 — Krompir 2 fl. —.

Žitna cena

v Kranji 25. julija 1870.

Vagán pšenice 5 fl. 85. — rži 4 fl. —. — ječmena 3 fl. 60. — ovsa 2 fl. 80. — soršice 4 fl. 40. — ajde 3 fl. 55. — prosa 3 fl. 40. — krompirja 2 fl. 30. — fižola 3 fl. 84.

Kursi na Dunaji 2. avgusta.

5% metaliki 52 fl. 60 kr.	Ažijo srebra 129 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 85 fl. — kr.	Napoleondori 10 fl. 63 kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 23. julija 1870: **53. 16. 89. 61. 79.**

Prihodnje srečkanje v Trstu bo 6. avgusta 1870.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.